

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Binnen de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat hebben de fracties van de VVD, het CDA, de SP en de Partij voor de Dieren de behoefte om enkele vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de minister van Verkeer en Waterstaat d.d. 20 juli 2010 inzake de vergunningverlening voor een waterkrachtcentrale te Borgharen.

De fungerend voorzitter van de commissie,
H. ten Broeke

De adjunct-griffier van de commissie,
L. Tijdink

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het voornemen van de minister om de ontwerpbesluiting voor de vergunningverlening voor een waterkrachtcentrale te Borgharen ter inzage te leggen. Deze leden zijn van mening dat de eventuele bouw van deze waterkrachtcentrale een goede ontwikkeling is en een onontbeerlijk onderdeel van een brede energievoorziening in de regio. De leden van de VVD-fractie zouden graag zien dat de minister zo spoedig mogelijk duidelijkheid verschaft over de verlening van de vergunning.

De leden van de CDA-fractie vinden het van belang dat de waterkrachtcentrale te Borgharen tijdig gerealiseerd kan worden. Deze leden zijn van mening dat in het kader van de nieuwe vergunningaanvraag, de ontwerpbesluiting nu ter inzage gelegd kan worden.

De leden van de SP-fractie zijn positief over het initiatief voor de waterkrachtcentrale.

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren zijn zeer bezorgd over de plannen voor een waterkrachtcentrale in de Maas bij Borgharen. Allereerst is het volgens deze leden nog maar de vraag of deze centrale een echte bijdrage kan leveren aan de energievoorziening, gezien het feit dat de Maas maar weinig hoogteverschillen kent en in de zomer herhaaldelijk droog valt. Wat volgens hen wel zeker is, is dat de komst van deze centrale zal leiden tot een hoge vissterfte. En dat terwijl het volgens hen voor veel vissoorten al heel moeilijk is om te migreren en Nederland nota bene gebonden is aan meerdere internationale verdragen inzake het verbeteren van de migratiemogelijkheden voor vissen. Ook worden met Europees geld allerlei projecten uitgevoerd die tot doel hebben om soorten, zoals de zalm en aal, te herintroduceren en te beschermen. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren zijn van mening dat een centrale in Borgharen migratie alleen maar moeilijker zal maken en de kans zal vergroten dat vissen worden vermalen. Deze leden zijn dan ook verbaasd over de brief die de minister op 19 juli 2010 naar de Kamer heeft gestuurd inzake de ontwerpbesluiting voor de waterkrachtcentrale bij Borgharen.

Visproblematiek

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief van voormalig staatssecretaris Huizinga van 18 december 2009 over de uitkomsten met de proef met een hevelvistrap (Kamerstuk 27 625, nr. 155). Deze leden constateren dat de uitkomsten van die proef niet positief waren. Zij begrijpen uit de brief van de minister van 19 juli 2010 dat de afgelopen maanden met de indiener van de vergunningaanvraag voor de waterkrachtcentrale te Borgharen naar alternatieve oplossingen voor de problematiek ten aanzien van de migratie van vissen is gezocht. De leden van de VVD-fractie vragen de minister of het waar is dat er een aanvaardbaar alternatief is gevonden, dat voor een duurzame oplossing zorgt voor de problematiek ten aanzien van de migratie van vissen bij de bouw van de waterkrachtcentrale.

De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat met de initiatiefnemer van de waterkrachtcentrale inmiddels tot een bevredigende en duurzame oplossing is gekomen voor een goede vistrap.

De leden van de SP-fractie constateren dat een vistrap onderdeel uitmaakt van de vergunningaanvraag, waarmee de migratie van vissen stroomopwaarts geregeld is.

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren brengen de minister graag in herinnering dat in de brief van de voormalig staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat van 18 december 2009 over de uitkomsten van de proef met een hevelvistrap (Kamerstuk 27 625, nr. 155) de conclusie werd getrokken, dat de bouw van de waterkrachtcentrale niet mogelijk is zolang er geen alternatief is voor de reeds aanwezige bekkenvistrap. Het verbaasde deze leden dan ook dat er in de brief van 20 juli 2010 niets is vermeld over de mogelijkheden voor vismigratie, zeker gezien de internationale verplichtingen die de Nederlandse regering is aangegaan om migratie van trekvissen te bevorderen. Een voorbeeld hiervan is de Benelux-beschikking die op 16 juni 2009 is aangegaan, die vrije migratie van vissoorten beoogt, zowel stroomopwaarts als -afwaarts. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren vragen zich af of de plannen voor een waterkrachtcentrale met deze beschikking in overeenstemming zijn. De Waalse regering heeft de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit volgens deze leden via een brief reeds op de hoogte gesteld van haar bezorgdheid over een mogelijk conflict van deze plannen met de beschikking. Zij vragen of de minister van Verkeer en Waterstaat op de hoogte is van de inhoud van deze brief en of hij reeds contact heeft gehad met de betrokken ambtspersonen in België over de inhoud van deze brief. Deze leden vragen verder hoe de minister van Verkeer en Waterstaat de zorgen van de Waalse minister ten aanzien van de mogelijke strijdigheid van de waterkrachtcentrale met bovengenoemde Benelux-beschikking beoordeelt. Zij vragen ook of de brief van de Waalse regering betrokken wordt bij het verdere vergunningverleningsproces. Ten slotte vragen de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren of de minister het wenselijk acht dat de Waalse overheid € 15 miljoen investeert in herstelprogramma's voor de zalm in de Maas, terwijl Nederland de passage voor de zalm in de Maas alleen maar moeilijker maakt.

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren wijzen de minister ook op de verplichtingen die voortvloeien uit de Kaderrichtlijn Water (KRW). Artikel 25 van deze richtlijn stelt dat verslechtering van de watertoestand moet worden voorkomen. Dit betekent ook dat er geen verslechtering mag optreden in de ecologische toestand van het water. Deze leden vragen of het waar is dat volgens de KRW alleen projecten gerealiseerd kunnen worden als er zekerheid bestaat dat daardoor geen verslechtering van de watertoestand optreedt. Zij vragen verder of in het geval van de waterkrachtcentrale bij Borgharen geldt, dat er zekerheid moet bestaan dat de mogelijkheden voor vismigratie ten minste zo goed moeten blijven als ze nu zijn, voordat er een vergunning kan worden afgegeven. En zo ja, op welke manier er nu in die zekerheid voorzien wordt.

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren constateren dat Nederland, naast de Benelux-beschikking en de KRW, ook verplichtingen heeft die voortvloeien uit het Nederlandse Aalbeheerplan (onder andere Kamerstuk 31700-XIV-141). Eén van de maatregelen die hierin zijn opgenomen is de reductie van aalsterfte bij waterkrachtcentrales. Deze leden vragen de minister om toe te lichten hoe de bouw van een nieuwe centrale bijdraagt aan een afname van aalsterfte door waterkrachtcentrales.

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren constateren verder dat de huidige bekkenvistrap bij de stuw van Borgharen er pas is sinds 2008 en € 3,1 miljoen gekost heeft. Deze leden vragen of de minister het wenselijk acht dat een recente investering van die omvang zomaar teniet wordt gedaan. Zij vragen verder of het waar is dat de minister een visgeleidingssysteem heeft geëist voor stroomafwaartse migratie van vissen en of de minister ervan op de hoogte is dat er momenteel geen effectief geleidingssysteem bestaat. Deze leden vragen de minister tevens

of hij ervan op de hoogte is dat het bij Borgharen voorgestelde systeem nu bij Linne wordt getest en dat de resultaten daarvan teleurstellend zijn. Zij vragen of de minister verwacht dat dit systeem bij Borgharen wel gaat werken. En zo ja, waar hij dat op baseert. Of zo nee, of hij bereid is de vergunningsaanvraag af te wijzen.

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren constateren dat de vergunningaanvrager nu een visgeleidingssysteem voorstelt. Deze leden vragen of het waar is dat er een back-upplan is, dat stelt dat wanneer het visgeleidingssysteem niet werkt, aanvullende maatregelen moeten worden genomen zoals aanpassing van het turbinebeheer. Zij vragen verder op welke manier de werking van het visgeleidingssysteem wordt gemonitord en onder welke omstandigheden er wordt overgegaan op aanvullende maatregelen. Deze leden vragen tevens op welke wijze deze aanvullende maatregelen worden gecontroleerd en gemonitord en wat er gebeurt als blijkt dat de aanvullende maatregelen ook niet werken. Zij vragen ook wat aangepast turbinebeheer betekent voor het rendement van de centrale en of bij de berekening daarvan rekening is gehouden met het feit dat de verschillende vissoorten tijdens verschillende periodes in het jaar migreren. Deze leden vragen verder of er in de vergunningaanvraag rekening wordt gehouden met de zogenoemde uitgestelde vissterfte die ontstaat doordat vissen bij de doorgang van de turbines gewond of verzwakt raken. En zo ja, op welke wijze. Of zo nee, waarom niet. Zij vragen ook of de minister ervan op de hoogte is dat de uitgestelde sterfte volgens meerdere onderzoeken van een vergelijkbare orde van grootte is als de direct waarneembare sterfte, en of de minister van plan is hier in de verdere vergunningsprocedure rekening mee te houden.

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren constateren dat de onderhavige waterkrachtcentrale de derde centrale in de Maas zou zijn. Deze leden vragen de minister hoe hij dan nog onder de 10%-norm van sterfte onder trekvissen denkt te blijven en of hij dit kan onderbouwen met onafhankelijke wetenschappelijke inzichten. Zij vragen verder of gemonitord in hoeverre aan deze 10%-norm wordt voldaan. En zo ja, op welke wijze. Of zo nee, waarom niet, en hoe weten we dan of Nederland voldoet aan haar internationale verplichtingen.

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren vragen of het waar is dat er voor stroomopwaartse migratie een kleinere vistrap komt. Deze leden vragen waarom men verwacht dat vissen deze passage zullen gebruiken, gezien het feit dat er ook nog een uitstroom van de turbines is en verval over de stuw. Zij vragen verder of bijgehouden wordt of de vissen de passage gebruiken. En zo ja, op welke wijze. Wat gebeurt er als de resultaten tegenvallen? Of zo nee, waarom niet, en in welke mate is dit in overeenstemming met de internationale verdragen waar Nederland zich aan heeft gecommitteerd?

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren zijn, alles in oogschouw genomen, zeer kritisch over voorliggende ontwerpbeschikking. De verschillende internationaal vastgelegde verdragen eisen volgens deze leden dat de situatie voor trekvissen niet achteruitgaat. De voorgestelde bouw van de waterkrachtcentrale bij Borgharen lijkt hier volgens de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren lijnrecht tegenover te staan. Deze leden vernemen graag van de minister dat óf de vergunningaanvraag verworpen wordt, óf dat de vergunning alleen verleend wordt als men absolute zekerheid heeft dat de condities die migratie voor vissen mogelijk maken, niet verslechteren.

Energieopwekking

Op 6 september 2010 hebben leden van de fracties van CDA, VVD, PvdA en SP schriftelijke vragen gesteld aan de minister van Economische Zaken over de stand van zaken rondom de waterkrachtcentrale te Borgharen en de mogelijkheid om dit project nog in aanmerking te laten komen voor de huidige regeling Stimulering Duurzame Energie (SDE-regeling)¹.

De leden van de VVD-fractie dringen er op aan dat deze vragen worden meegewogen in de snelle afhandeling van deze vergunningaanvraag.

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren betwijfelen of waterkrachtcentrales in Nederland een goede optie zijn om energie te winnen. Deze leden vragen de minister uiteen te zetten wat het verwachte rendement van de centrale bij Borgharen is en hoe dit zich verhoudt tot andere vormen van energieopwekking. Zij vragen verder of de waterkrachtcentrale in aanmerking voor subsidies. En zo ja, welke, en aan welke voorwaarden zijn deze gebonden?

Toekomst

De leden van de VVD-fractie betreuren het dat het vergunningverleningstraject zo lang duurt. Een waterkrachtcentrale is volgens deze leden van belang voor een duurzame energievoorziening in de regio. Volgens de leden van de VVD-fractie moet daarbij natuurlijk rekening worden gehouden met de gevolgen voor de vispopulatie. Deze leden zijn van mening dat de overheid moet samenwerken met initiatiefnemers van dergelijke projecten met een breed maatschappelijk nut. De leden van de VVD-fractie constateren echter dat de minister in dit geval bijna lijkt te hebben tegengewerkt. Deze leden vragen de minister om uiteen te zetten hoe de samenwerking bij dergelijke projecten in de toekomst verbeterd wordt, zodat initiatiefnemers sneller duidelijkheid krijgen over hun vergunningaanvraag.

¹ Vragen van de leden Blanksma-van den Heuvel (CDA), Jansen (SP), Neppéus (VVD) en Samsom (PvdA) aan de minister van Economische Zaken over het waterkrachtproject Borgharen (ingezonden 6 september 2010). Kamerstuknummer nog niet bekend.